

zető hivatali és minisztériumi előadók-kal. Az értekezlet megvitatta a konferenciák eddigi tapasztalatait és határozatot hozott a munka megjavítására. A határozatok alapján a jövőben a statisztikusok részére a konferenciákon való részvétel kötelező. Az a statisztikus, aki a konferenciát két ízben elmulasztja vagy folyamatos készlenségről tesz tanúságot, nem bocsátható vizsgára.

Az értekezlet felhívta a konferenciavezetők figyelmét arra, hogy tudatosítsák az oktatás jelentőségét a konferenciák résztvevőivel, beszéljék meg azokat a módszertani és gyakorlati kérdéseket, amelyek a tanulást eredményesebbé teszik. Végül úgy döntött, hogy a Statisztikai Hivatal levélben értesíti azoknak a vállalatoknak vezetőit, ahonnan a statisztikusok indokolatlanul nem vesznek részt a konferenciákon. Zárszavában Pik-

ler elvtárs felhívta a megjelent konferenciavezetők figyelmét, hogy feladatok vannak a statisztikusok felelősségérzetének, hivatástudatának elmélyítése terén. A Szovjetunióban megtisztelő feladat statisztikusnak lenni, a statisztikai szervezet dolgozóit a párt és a kormány megbecsüli. Ezt a megbecsülést a statisztikusok kiváló és odaadó munkájukkal, magas szakmai tudásukkal érdemelték ki. A magyar statisztikusoknak is hasonló megbecsülésre kell törekedniük. Ennek előfeltétele nagyobb szakmai jártasságuk, alaposabb elméleti tudásuk. Ezt kell a vállalati statisztikusok ezreinek a konferenciákon elsajátítaniuk és hogy ez a tanulás eredményes legyen, ez a konferenciavezetők jó munkáján, odaadásán múlik.

Mártzy Margit

A gépállások hatása a termelésre*

A tégl- és cserépgyártó ipar folyamatos működése az időjárás függvénye is, mivel a gyártási folyamat első része — az anyagkitermelés — szabadban történik. De nemcsak az anyagkitermelés folyik szabadban, hanem a már megtermelt félkészáru — nyerstégla és nyers-cserép — egy részének raktározása is. Ez a kényserű helyzet azzal a veszéllyel járhat, amire éppen a idén volt példa, hogy egy rendkívüli esős és viharos időjárás következtében komoly mennyiségű nyerstégla megy tönkre.

Mivel a téglai par nagymértékben kötve van az időjáráshoz, ez arra kötelezi az iparág vezetőit és elsősorban a műszaki vezetőket, hogy legalább az egyéb, termelésgátló okokat igyekezzenek kiküszöbölni, illetve csökkenteni.

A termelőgépek állásainak okait tehát a következő két nagy csoportba oszthatjuk:

1. Elhárítható okok miatti gépállások.
2. El nem hárítható gépállások.

* SZERKESZTŐSÉGI MEGJEGYZÉS: A cikk az Országos Tervhivatal és a Központi Statisztikai Hivatal által meghirdetett („Hogyan dolgozzuk fel és hasznosítjuk a számviteli különböző ágazat által szolgáltatott adatokat az 1952. évi tervek előkészítésénél”) pályázatnak egy része.

Első csoportba sorolhatjuk: a műszaki okok miatti gépállásokat, a munkaerőhiány miatti gépállásokat, valamint a Bágerrel dolgozó telepeken a Báger-gép miatti kieséseket.

A második csoportba sorolhatjuk: az eső, fagy, víz, áramszünet miatti állásórákat.

Az úgynevezett elhárítható gépállások miatt igen komoly mennyiségű termelés esik ki havonta az üzemekből. Ezen belül a műszaki okok miatti gépállások számának dinamikai fejlődését vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a műszaki okok miatti állásórák száma igen nagy mértékben emelkedett a múlt év azonos időszakához viszonyítva. Most, amikor öt-éves tervünknek 1952. évi tervét készítjük, nem lehet közömbös az, hogy mennyire és miképp vannak kihasználva termelőgépeink. A vállalat statisztikusa táblákban és grafikonokban összefoglalva a gépállások helyzetét a tervezés segítségére lehet általa, hogy megmutatja, hol vannak azok a pontok, ahol 1952-ben javítani kell.

A gépállási órák számának növekedése azt mutatja, hogy egyes üzemekben a műszaki karbantartó részleg nem törő-

dött keüőképpen a napi gépápolás fontosságával. Ha ezek a dolgozók jól végeznék el munkájukat, akkor nem volna annyi szíjazakadás és nem akkor szaladgálnának varrószíj után, amikor a baj

már megtörtént. Naponta a mőszak végével történő gondos gépvizsgálat és gépápolás feltétlenül csökkentette volna a tetemes gépállási órák számát 1951 első hét hónapjában.

Mőszaki okok miatti gépállások órái a téglapréseknél 1951. évben (egység: óra)

Telep neve	Téglaprés száma	Hónapok							Eddig összesen	1950 VII. hó	1951. VII. hó az 1950. VII. hó %-ában
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.			
A	1	--	--	41	84	25	74	59	283	31	164
B	1	--	--	2	6	3	9	3	23	5	60
C	1	--	--	--	8	9	8	14	39	12	116
D	1	--	--	6	4	2	4	5	21	5	100
E	1	--	--	2	18	18	20	31	89	18	172
F	1	--	--	--	10	36	121	24	191	20	120
G	1	--	--	2	17	10	2	6	37	15	40
Összesen	7	--	--	53	147	103	238	142	683	106	133

A táblázatból látható, hogy az A-telepen az egy téglaprésen a többi hat telepen előforduló mőszaki állásórák többszöröse fordult elő, illetve ezen a telepen legtöbb a mőszaki állásórák száma. Ez olyan jelenség, aminek okát meg kell vizsgálni és lehetőség szerint meg kell szüntetni. A fenti 283 állásóra a telepen 937 000 db. nyerstégla-kiesést eredményez. Ez a szám pontosan a fenti A-telepnek egyhavi nyerstéglaterve, tehát a telep hét hónap alatt elveszítette egy munkahónap termelését.

Ezek a számok érzékeltetik azt, hogy milyen nagy fontosságú, hogy a mőszaki vezetés állandóan figyelemmel kísérje a mőszaki okok miatti állásórák számának alakulását. Ha fejlődésében nézzük az A-telepnek mőszaki állásóráit, akkor azt látjuk, hogy a tavaszi induláskor, amikor a gépek hosszú téli szünet után megindulnak és bejártásuk történik, valamint a kezelőszemélyzet téli szünet után újra barátkozik a munkapaddal, akkor még inkább indokolt az elég magas állásórák száma. Amikor azonban a telepnek május hónapban már sikerült leszorítani az állásórákat 25 órára, akkor kedvezőtlen jelenség az, hogy június hónapban (az iparágnak ez a legkedvezőbb hónapja) ugrott fel ismét az állásórák száma tetemesen az előző hónapokhoz viszonyítva.

Ha megnézzük az A-telepnek mőszaki hibák miatti állásóráit 1950. évben, akkor ismét arra a következtetésre jutunk, hogy ez a telep az, ahol 1950. évben is legtöbb volt a gépállási órák száma. Tehát itt generalizációt kell eszközölni a gépekben, és meg kell javítani a mőszaki személyzet karbantartó munkáját.

Mőszaki okok miatti állásórák számának havi átlaga 1951. évben

Telep neve	Havi átlag gépállási órák száma
A	56,6
B	4,6
C	9,7
D	4,2
E	17,8
F	47,7
G	7,4

A fenti táblázatból láthatjuk azt, hogy 1951 első hét hónapjában, amikor a téglaprések üzemben voltak, a fenti átlagos gépállási órák fordultak elő az egyes telepeken mőszaki okok miatt. Nézzük meg azt, hogy milyen hatással volt a tervteljesítésre az állásórák száma. Az egy géporára eső átlagos nyerstégla levágási darabszám szorozva a havi átlagos gépállási órák számával (mőszaki okok miatt) megadja a mőszaki gépállási órák miatti havi nyerstéglakiesés darabszámát.

Telep neve	Gépállási órák havi átlaga	Átlagos termelés 1 gépóra	Termelés-kiesés havi átlagban	Darabszám az egyes telepek termelési időtartama alatt
A	56,6	3311	187 402	937 013
B	4,6	3399	15 635	78 177
C	9,7	2674	25 938	104 286
D	4,2	2641	11 0 2	55 461
E	17,8	2710	48 238	241 190
F	47,7	2334	111 332	445 794
G	7,4	1791	13 253	72 267
Összesen...	148,0	2694	412 890	1 934 188

Közel félmillió darab nyerstéglakiesés keletkezett havonta átlagban és az év folyamán csaknem kétmillió darab. Ez, mivel a telepek héthavi terve 21 352 000 darab nyerstégla, csaknem 10%-os kiesésnek felel meg. Ha figyelembe vesszük, hogy a vállalatok július 31-ig terüket 90,9%-ra teljesítették, megállapíthatjuk, hogy ehhez a lemaradáshoz nagymértékben hozzájárultak a műszaki okok miatti gépállásórák is. Érdekes az is, hogy a műszaki okok miatti állásórák kéthavi összegének megfelelő termelési kiesés pontosan megfelel a vállalat legkisebb telepének féléves nyerstégla-tervével. Tehát vállalati szinten nézve a

dolgot, egy egész üzem termelése esett ki hét hónap alatt.

Tervezés szempontjából ezt a témakört még tovább kell boncolni, mert a tervezés alapja az üzemekre bontott előtervek készítése, amit aztán összesíteni kell. A továbbiak során csak azt a négy üzemet vizsgáljuk, amelyeknél a műszaki okok miatti állásórák száma az átlagnál is magasabb volt, és ahol a tavalyi tényt számok kisebbek, mint az 1951. évié, tehát az idén rosszabbodás állott be. Ezeknél az üzemeknél tovább kell a kérdést vizsgálni és az okokat egészen részletesen kell megvilágítani, mert operatív intézkedésekhez és főleg az 1952-es tervezéshez ezek feltétlenül szükségesek.

Műszaki okok miatti gépállásórák száma 1950—1951. évben

Telep neve	Év	Hónapok							Eddig összesen
		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
A	1950	—	—	32	63	22	49	31	197
	1951	—	—	41	84	25	74	59	283
C	1950	—	—	3	6	6	7	12	34
	1951	—	—	—	8	9	8	14	39
E	1950	—	—	4	11	20	12	18	65
	1951	—	—	2	18	19	20	31	89
F	1950	—	—	—	15	20	32	20	87
	1951	—	—	—	10	36	121	24	191
Összesen	1950	—	—	39	95	68	100	81	383
	1951	—	—	43	120	88	223	128	602
1950 megfelelő hónapjának %-ában				110,2	126,3	129,4	223,0	158,0	157,1

Mit tud a tervezés és a műszaki vezetés ebből a táblából felhasználni?

Ha komolyan segítségül akarja venni az 1952. évi tervezéshez a szocialista statisztika adatait, akkor sokat. Világosan megmutatják a tábla tényezői:

1. A vállalat hét telepe közül az A-telep az, amelyben a műszaki okok miatti állásórák száma a legtöbb. De nemcsak 1951-ben van így, hanem így volt 1950. évben is. Ez a tény már sok mindent megmond és sok mindenre fel-

hívja a vállalatvezetés figyelmét. Döntő fontosságú az, hogy ezen a telepen csökkenünk nagymértékben a gépi állásórák számát 1952-ben. Ha azt vizsgáljuk, miért ezen a telepen legtöbb a gépállás, akkor azt látjuk, hogy az átlagos havi 56,6 óra gépállás a következő okokból tevődik össze:

- 18 óra szíjszakadás,
- 12 óra transzportör-lánc-szakadás,
- 10 óra hengerdugulás,
- 10 óra szájnnyíláscsere,
- 6,6 óra egyéb gépi hibák.

A fenti kimutatás nagyszerű programot ad a műszaki vezetésnek a jövőre arra nézve, hogy ezeket a rendszeresen visszatérő gátló tényezőket kiküszöbölje és erre magának tervet készítsen.

2. Az F-telepen az állásórák száma a múltévihez viszonyítva megkétszereződött,

sőt, sőt idén június hónapban megnégyszereződött. Oka az, hogy a kanalas Báger elromlott.

3. Az E-telepen a műszaki állásórák emelkedését a naponta visszatérő jelentkező sok szíjszakadás és a szállítás körüli hibák okozták.

Ha a műszaki vezetőség most a tervezés időszakában átnézi és kiértékeli az ideai műszaki okok miatt állásórák számát és azoknak okait, a megszüntetésüket beleveszi a műszaki fejlesztési tervbe és saját műszaki programjába, akkor azok a tényezők és kiértékelések, amelyeket a statisztika szolgáltatni tudott, feltétlenül a termelés emelkedéséhez fognak vezetni 1952. évben.

Miltényi Ernő

Győrmegegyi Téglagyári Egyesülés
statisztikusa

Operatív statisztika a belkereskedelemben

A Népgazdasági Tanács a Központi Statisztikai Hivatal 1951. évi munkatervéről szóló 651/33/1951. sz. és a statisztikai adatszolgáltatás decentralizálásával foglalkozó 21/2/1951. sz. határozataiban foglalkozik az operatív adatszolgáltatási rendszerrel — „...az operatív, irányítószervek gyorsabb tájékoztatása érdekében a KSH irányításával gyorsjelentéseket kell szervezni. A Hivatal a tárcákkal egyetértésben dolgozzon ki egységes operatív jelentési rendszert, az országos statisztikai rendszernek megfelelően. Az operatív statisztika terjedjen ki a közellátás területén a fontosabb cikkek számbavételére és azoknak a cikkeknek forgalmára, amelyek népgazdasági szempontból különösen jelentősek. A legfontosabb cikkekre esetleg naponkénti, egyes területeken öt-, illetve tíznapos gyorsjelentések vezethetők be“.

„A gyorsjelentések megszervezésénél különösen ügyelni kell a jelentésre kötelezett szervek teherbíróképességére. Felelőleges adatszolgáltatást tehát ne kérjenek, csak a legdöntőbb, legfontosabb kérdésekre és csak annyit adat szolgáltatását írják elő, amelyeknek azonnali gyors fel-

dolgozása biztosítható és a vezetés céljaira feltétlenül szükséges.“

A határozatok megjelenése után a Belkereskedelmi Minisztérium a nagykereskedelem területén megszervezte az operatív statisztikai adatszolgáltatást, a tíznapos élelmiszer- és a tizenöt napos iparcikkforgalmi jelentéseket. A tapasztalatokból megállapítható, hogy ezek az adatszolgáltatások túlméretezettek voltak és általában nem szolgálták operatív intézkedések alapját, viszont elkészítésük és feldolgozásuk hatalmas — felesleges — terhet jelentett az egyes nagykereskedelmi vállalatoknak és központoknak (egyesületeknek). Az irányító szerveknek nem volt szükségük tíz- vagy tizenöt naponként arra a saját magukra zúdított adathalmazra, amelyből nem tudták kihámozni a kereskedelmi forgalom változásait, eredményeit és hibáit.

A Központi Statisztikai Hivatal a Belkereskedelmi Minisztériummal együtt megvizsgálta és megállapította, hogy a kereskedelmünket átszövő operatív adatszolgáltatás nem felel meg a követelményeknek és a tíznapos operatív élelmiszerforgalmi jelentést átszervezte, a